

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR : Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunei „BISERICA și ȘCOALA“ Ear banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	---

Nr. 5433, 1903.

Circular

*către toți inspectorii școlari greco-orientali
români din diecesa Aradului.*

În 4/17 Octombrie a. c., se împlinesc 100 de ani dela nașterea marelui patriot **Francisc Deák**. Inspirat de considerațiuni pedagogice, Excelența sa ~~Domnul Ministru de culte~~ și instrucțiune publică prin circularul său dela 31. August, a. c. Nr. 3240 pres., a ordonat, ca în toate școalele de sub nemijlocita Sa îngrijire, această zi să fie sărbătorită prin aducerea aminte de marele bărbat al patriei noastre și a rugat pentru asemenea dispozițiune și autoritatea noastră bisericească. Cu adevărată bucurie împlinim această rugare, căci Francisc Deák prin patriotismul său veritabil, prin viața sa virtuoaasă, prin neîntrecuta-i modestie, prin firmitatea vrednică de admirat a caracterului său, cu drept cuvânt poate slugi tineretului țării întregi ca pildă bună, deamnă de însuflețirea tuturor generațiunilor, ce se succed.

Cu adâncă-i înțelepciune Francisc Deák a știut să delătore toate greutățile, ce stăteau în calea fericirii patriei, el este părintele păcii și al bunei înțelegeri între cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate ori confesiune. Dreptatea inimei sale cerea dreptate și egală îndreptățire pentru toți cetățenii patriei. Cu căldură este deci de dorit, ca duhul lui cel bun să planeze și pentru acum și pe viitor asupra tuturor.

Cu vie plăcere ordonăm așadar, ca în ziua de 4/17 Octombrie în toate școalele noastre de ori ce categorie să se țină un demn festival întru amintirea marelui patriot Francisc Deák. În acea zi directorul local ori învățătorul în

chip solemn va arăta școlarilor însemnătatea zilei. Înșirând virtuțile nobile ale bărbatului, a cărui amintire o sărbătorim, îndemnându-i la însușirea distinselor calități sufletești, prin cari acel bărbat a binemeritat numele de »înțeleptul patriei.« După festivalul școlar în acea zi prelegeri nu se vor ținea.

Despre îndeplinirea întocmai a acestei dispozițiuni fie-care inspector va trimite aici raport la timpul său.

Arad, la 25 Septembrie st. v. 1903.

Joan J. Papp
Eoiscolul Aradului.

„Convorbiri între un cercător și un încredințat...“

Cetitorii acestui ziar au avut privilegiul să cunoască valoroasa operă a marelui mitropolit al Moscovei *Filaret*: »Convorbiri între un cercător și un încredințat, asupra ortodoxiei bisericești orientale,« — căci s'a publicat în coloanele ziarului nostru; ear în urmă, după cum am și anunțat deja, acea savantă lucrare s'a tipărit în broșură separată, în editura tipografiei noastre diecesane.

Tipărirea în broșură a acestei opere s'a făcut cu gândul bun, de a se pune la dispoziția publicului și în special la dispoziția preoților noștri, într'un mănunchiu, întreg tratatul judicios, important și folositor pentru toți aceia, cari se găesc în serviciul bisericești noastre și cari au misiunea de a apăra această sfântă biserică, contra dușmanilor și combatanților săi.

În timpul nostru, în viață, în avântul lor, mulți sunt de aceia, cari se preocupă de câștigarea, de cucerirea de terene nouă, ce nu le

aparțin; este deci de datoria tuturor celor ce posed un bun, mai ales un bun moral, să și-l îngrijască, cultive și susțină; să și-l apere, să și apere avutul, să și-l asigure, contra tentațiilor sau altor mijloace cu cari e asaltat, pentru a scăpa din mână ceea-ce îi aparține, ceea-ce a moștenit dela părinți de părinți...

Cum vom putea noi să ne apărăm biserica noastră, cum vom putea înălța ortodoxia, cum vom face front năvălitorilor, ispititorilor și iscușiilor doritori de a ne-o slăbi, spre a se întări înșiși, — dacă nu ne vom cultiva, instrui și întări, prin cunoașterea și aprofundarea adevărurilor temeliei și adevărului ortodoxiei sfintei noastre biserici?

Cum vom ști noi să stăm față în față cu apucăturile și îndemănătecia sofistică a unui apusean, când ne vor lipsi armele cunoștinței și vom fi neîndemânatici în susținerea punctului nostru de vedere?

Pentru a ajuta pe cei chemați să apere biserica noastră ortodoxă, pentru a le da o armă sigură în mână, în lupta cu propaganda apuseană, s'a editat cartea, al cărei titlu este pus în fruntea acestor șiruri.

Mai mult ca ori-și când se cere astăzi, ca preoțimea noastră să fie bine pregătită pentru apărarea turmei cuvântătoare, căci vremurile sunt grele, și societatea trece printr'o grea crasă morală.

Ideile moderne, fals concepute de propagatorii lor și și mai puțin înțelese de aceia cărora li-se etalează ca dogme și credințe sociale, au tulburat și încurcat conștiințele.

Massele ce pornesc după cuvinte de ordine de îndoioasă veracitate, prin orbecarea lor, ajung în situații extreme, din cari tot numai biserica și credința le va mântui. În învălmășeala produsă însă, cei mai bine armați vor dobândi, vor trece chiar peste marginile liniei de atac și vor răpi în convoiul viitorului tot, ces'a închinat eficacității armei lor.

S'apoi, în lupta morală, din punct de vedere omenesc, care va fi mai superior?

De sigur că acela, care va ști să și presinte mai clar, mai convingător punctul său de vedere.

Care va fi însă secretul sugerării convingerei tale pentru alții? Nici unul nici altul, decât cunoașterea principiilor pe care le reprezintă și destoinicia mânuirii armelor pe cari le ai, în susținerea și apărarea lor.

Cu cât principiile pentru cari lupti vor fi mai superioare și cu cât armele cu cari lupti vor fi mai bine mânuite, cu atât mai multă șansă de biruință ai.

Întrebăm acum, unde se găsec mai sublime principii decât acele ale confesiunii ortodoxe?

Ear armă potrivită pentru lupta cu apuseanii, în jurul ortodoxiei, ne dă marele mitropolit *Filaret*, în celebra sa operă: »Convorbiri între un cercător și un încredințat...«

Pentru aceste puternice motive, cu tot din adinsul atragem luarea aminte a preoților noștri asupra acestei cărți și cu insistență le zicem: Cetiți-o, studiați-o, pentru folosul neamului și al vostru, pentru gloria bisericii noastre și mărirea lui Dumnezeu.

Din trecutul preparandiei noastre.

— Disertație de **Nicolae Cristea**. —

(Urmare și fine.)

Ca un luceafer apără Cichindeal tocmai pe acea vreme pe orizontul românesc, când poporul român avea să sufere mai mult dela impilatorii săi, și când respins dela altarul muselor îi mai rămânea un singur asil, altarul D-lui, în care înălțând rugăciuni la ceriu pentru iertarea păcatelor asupritorilor săi, să audă cel puțin cuvântul D-zeesc în limba sa dulce, să și recreeze sufletul obosit și să și conformeze faptele după prescrierile divine. Dimitrie Cichindeal s'a născut în Becicherecul-mic, în anul 1775. Școala primară a făcut-o în comuna sa natală, clasele gimnasiale în Timișoara, ear cele filosofice mai mult pe cale privată. Cetea și studia cu multă pasiune și după terminarea studiilor sale. Fiind pătruns de convingerea, că viitorul unui popor depinde dela gradul intelectualității lui, Cichindeal își consacră viața carierei învățătoresți pe cât de frumoase pe atât de grele, parte pentru a încuraja pe alții, să și urmeze pe aceasta cărare, parte pentru a lucra însuși la creșterea unei generațiuni nouă, inteligente și capabile pentru misiunea sa; și tocmai pe acea vreme, când lipsa de învățători era foarte mare, ear de institute pedagogice nici pomană nu era. În poziția aceea funcționează el, după cum afirmă Eliade Rădulescu, mai întâiu în Beregseu, după aceea în Belinț, de unde se întoarse în asemenea funcțiune la Becicherecul mic. Deși greutatea cu cari avea să lupte ca învățător poporal erau nenumărate, totuși putem afirma cu siguranță, că Cichindeal a trebuit să fie un escelent dascăl, căci pe cum mărturisește el, direcția regească școlară l'a onorat cu însărcinarea de a visita școale. În 1805 deveni preot militar și în această calitate a sa îl vedem îndemnând și încurajând ostașii români pe câmpul luptei contra francezilor. Cât timp a stat la oaste, — de sigur puțin; căci în toamna aceluiași an îl aflăm figurând ca paroch în comuna sa natală, fiind de convingerea, că numai religiunea îmblânzește caracterul, curățește moravurile și face pe om accesibil pentru învățăturile mai înalte. În acel timp școalele din Banat erau într'o stare deplorabilă, deci nu e mirare dacă inima sa cea nobilă l'a însuflețit pentru cultura națională. La 1807 aflăm numele lui iscălit în petiția adresată către împăratul, pentru a-l numi director peste școalele din Banat. Acesta este primul pas, ce Cichindeal face în interesul poporului său. Cât de tristă era starea școalelor române din acea epocă, ne o spune însuși Cichindeal în scrierea sa „Arătare“ (Buda 1813). „De voiști să știi unde e școala în sat, nu întreba pe nime, ci du-te și vei afla o casă nu departe de biserică, desgrădită, descoperită, cu ferestile sparte și cu hârtie lipite, să știi că aceea e școala.“ Pe învățători pe multe locuri

turor celor ce
moral, să și-l
i-l apare, să și
ra tentanțiuni-
asaltat, pentru
arține, ceea-ce
...

părăm biserica
ortodoxia, cum
torilor și iscu-
pre a se întări
iva, instrui și
indarea adevē-
todoxiei sfintei

ată în față cu
tică a unui a-
cunoștinței și
rea punctului

ți să apere bi-
le da o armă
opaganda apu-
titlu este pus

cere astăzi, ca
regătită pentru
căci vremurile
tr'o grea crisă

de de propaga-
le aceia cărora
e sociale, au

inte de ordine
area lor, ajung
mai biserica și
ășeala produsă
ândi, vor trece
ac și vor răpi
inat eficacității

punct de ve-
erior?

i să-și presinte
său de vedere.
ărei convinge-
ci altul, decât
e represinți și
cari le ai, în

ri lupti vor fi
cu cari lupti
ât mai multă

sc mai subline
iei ortodoxe?

Ear armă potrivită pentru lupta cu apuse-
nii, în jurul ortodoxiei, ne dă marele mitropolit
Filaret, în celebra sa operă: »Convorbiri între
un cercător și un încredințat...«

Pentru aceste puternice motive, cu tot din
adinsul atragem luarea aminte a preoților noștri
asupra acestei cărți și cu insistență le zicem :
Cetiți-o, studiați-o, pentru folosul neamului și al
vostru, pentru gloria bisericii noastre și mărirea
lui Dumnezeu.

Din trecutul preparandiei noastre.

— Disertație de **Nicolae Cristea**. —

(Urmare și fine.)

Ca un luceafăr apărui Cichindeal tocmai pe acea
vreme pe orizontul românesc, când poporul român
avea să suferă mai mult dela impilatorii săi, și când
respins dela altarul muselor îi mai rămânea un singur
asil, altarul D-lui, în care înălțând rugăciuni la ceriu
pentru iertarea păcatelor asupritorilor săi, să audă cel
puțin cuvântul D-zeesc în limba sa dulce, să-și recreeze
sufletul obosit și să-și conformeze faptele după pre-
scrierile divine. Dimitrie Cichindeal s'a născut în
Becicherecul-mic, în anul 1775. Școala primară a fă-
cut-o în comuna sa natală, clasele gimnasiale în Ti-
mișoara, ear cele filosofice mai mult pe cale privată.
Ceea și studia cu multă pasiune și după terminarea
studiilor sale. Fiind pătruns de convingerea, că vii-
torul unui popor depinde dela gradul intelectualității
lui, Cichindeal își consacră viața carierei învățătoresți
pe cât de frumoase pe atât de grele, parte pentru a încu-
raja pe alții, să-i urmeze pe aceasta cărare, parte pentru a
lucra însuși la creșterea unei generațiuni nouă, inteligente
și capabile pentru misiunea sa; și tocmai pe acea vreme,
când lipsa de învățători era foarte mare, ear de insti-
tute pedagogice nici pomană nu era. În poziția a-
ceasta funcționează el, după cum afirmă Eliade Ră-
dulescu, mai întâiu în Beregseu, după aceea în Belinț,
de unde se întoarse în asemenea funcțiune la Beci-
cherecul mic. Deși greutățile cu cari avea să lupte
ca învățător popular erau nenumărate, totuși putem a-
firma cu siguranță, că Cichindeal a trebuit să fie un
esecelent dascăl, căci pe cum mărturisește el, direcția
regească școlară l'a onorat cu însărcinarea de a visita
școale. În 1805 deveni preot militar și în această
calitate a sa îl vedem îndemnând și încurajând ostașii
români pe câmpul luptei contra francezilor. Cât timp
a stat la oaste, — de sigur puțin; căci în toamna acelu-
iași an îl aflăm figurând ca paroch în comuna sa na-
tală, fiind de convingerea, că numai religionea îm-
blânzește caracterul, curățește moravurile și face pe
om accesibil pentru învățăturile mai înalte. În acel
timp școalele din Banat erau într'o stare deplorabilă,
deci nu e mirare dacă inima sa cea nobilă l'a însu-
fleit pentru cultura națională. La 1807 aflăm numele
lui iscălit în petiția adresată către împăratul, pentru
a-l numi director peste școalele din Banat. A-
cesta este primul pas, ce Cichindeal face în intere-
sul poporului său. Cât de tristă era starea școalelor
române din acea epocă, ne o spune însuși Cichindeal
în scrierea sa „Arătare“ (Buda 1813). „De voiești să
știi unde e școala în sat, nu întreba pe nime, ci du-te
și vei afla o casă nu departe de biserică, desgrădită,
descoperită, cu ferestile sparte și cu hârtie lipite, să
știi că aceea e școala.“ Pe învățători pe multe locuri

directorului seminari-
roana Ungariei; *G.*
găciunea ajută; *Aș*
mancele; *Meseriașul*
La marginea pădur
Pe lângă boi; *O p*
ria-ta; *Luxul (fala*
biu; *Rugăciune*; *M*
Anecdote și glume;
lună? în fine: anu
cu multă căldură î
lor cu carte căci în
preț de — 50 fil.
țioasă și plăcută.

CR

* *Anunț liter*
fond de teatru rom-
coroane pentru cea
originală, din cele
Iunie 1904, în urmă

1. Piesa va trel
poporului român ori
vânt, motivul piesei

2. În privința e
nului ei (comedie, d
pune autorului nici c

3. Piesa premia
cietatea pentru fond
primi 50 de esempla

4. Manuscriptel
nul sus amintit, la a
Iosif Blaga, profesor

5. Manuscriptul
mai pe o față de hâ

6. Concurenții
sigilat, având pe ave
bilet cu numele cor
rentului.

Brașov, 15/2
Comitetul „Societății
Virgil Onișiu,
v.-presid.

* *Anunț!* Ro-
domni, cari au a
pentru fond de teatr
cassarul societății, d
cueste acuma în Föl

Tot cu aceasta
cari arangiază repre
binevoiască a-mi tri-
dacă nu se tipăresc
carte postală, când
autorul piesei jucate
tru a avea date esa-
noi. Brașov, 3/X r

lucrare valoroasă este „Adunarea de lucruri morali-cești“ (Buda 1808) care se împarte în mai multe capitole și tractează despre dragostea către învățatură, despre modul de a ceti cu mare folos s. a. toate traduse din originalul sîrbesc al lui Dositeu Obradovicu. A treia lucrare e: „Epitomu“ sau scurte arătări. Cartea aceasta are 3 părți: partea I. tractează despre biserică, sfintele vase și vestmintele ei; partea II-a despre Dumnezeuasca liturghie și a III-a despre preot și încheie îndemnând pe preoți să fie cu ocașiunea slujbei și cuvîntări bisericești. A patra publicațiune e: „Arătarea,“ tractează despre starea noii introduse școlasticești instituturi ale nației române grec. și sîrb, apoi mai tractează și despre înființarea școalelor pedagogice (1813).

În fine, lucrarea cea mai importantă, care i-a făcut uume neperitor este „Filosoficești și politicești prin fabule moralnice, învățături“ (1814). Aceasta carte în care sunt puse principiile filosofiei practice, avu un mare efect, căci sub titlul de fabule, autorul se ocupă aproape de toate chestiunile mai importante cari agitau societatea română de pe acele vremuri, a desvoltat sentimentul național. și a desvâlit o mulțime de dureri tainice ale poporului român. Cu câtă mîndrie esclamă Cichindeal cuvintele „A se rușina de neamul sîu, aceea e dreptă prostie. Doară veni-va timpul când și românul va dobîndi odată învățatură.“ Și ce expresiuni mărețe, ce dorințe nobile potrivite chiar și stărilor actuale respiră din cuvintele „Să ne închipuim, ce dulceată și ce fericire ar fi, a vedea un așa număr mare de Români în Ungaria, România, Moldova și Bucovina, că se iubesc ca frații și se omenesc. Nu e aci grec sau latin unit sau neunit, una trîbue să fie mărita nație daco-română.“

Sfînte erau aceste cuvinte cari cădeau într'un popor deprins numai cu înjosire, și cari ca fulgerul s'au lătit prin toate unghiurile pe unde suna limba română.

Conclușiunea tuturor ideilor și aspirațiunilor sale fu enunțațiunea: „Mintea! Mărita nație daco-română. Mintea! Când te vei lumina cu învățatura, cu lumina-tele fapte bune te vei uni, mai aleasă nație nu va fi pe pămînt înaintea ta.“ Voacea fulgerătoare alui Cichindeal deschide inimile, luminează spiritele și deșteaptă pe românii din părțile aradane și banatice, din letargie ca să se simtă și să vadă. Ear cartea lui deveni evanghelia națională, care descoperind ranele trecutului, tot-odată devine făclia luminoasă arătând calea mîntuirii drepte, către fericirea și mărirea viitoare. Nu posedăm date mai amărute despre activitatea lui Cichindeal ca profesor la vechea preparandie din Arad, însă dacă el va fi procedat și la instrucția celor 300 de dascăli cari au eșit de sub mîna sa după metodu pe care l'a urmat la abstragerea prețioaselor sale învățături din fabulele sale, atunci cu tot dreptul putem afirma, că Cichindeal a fost unul din cei mai mari pedagogi ai Românilor, căci metodu sîu este acela al lui Cristos, Comnenius, Pestalozzi, — procedînd dela esperiențele vieții la cele mai înalte principii morale. Și dacă considerăm nemărginita iubire față de neamul sîu și față de oameni, iubire ce respiră din toate scrierile lui Cichindeal, atunci îl putem număra între acei binefăcători ai națiunei sale, care ridicînd stindardul progresului, a dus înainte făclia culturii române, anunțînd vieța celor ce sunt gata a-l urma și ca pe un caracter nobil și altruist de cea mai sublimă calitate.

Retras de lume, plin de amărăciune în suflet și frînt trupește de loviturile inamicilor sîi, Cichindeal,

în anul 1818, în spitalul baronului Hertzger, în Timișoara își dete sufletul în mînilor Creatorului, între mari dureri, dintre cari cea mai simțită era a-și părăsi dulcea națiune pentru care a lucrat și a suferit. Rămășițele sale fură transportate la locul sîu natal în Becicherecul-mic. Vieța lui Cichindeal a fost o serie de lupte, și adînci suferințe, cari s'au terminat printr'un martiriu din cele mai sublime. Deși Cichindeal n'a fost vre-un mare talent literar, căci mai toate lucrările sale sunt traduceri, însă condeiu a fost arma cu care a luptat pentru deșteptarea, cultivarea și ridicarea neamului sîu la înălțimea ce i se cuvine, în cercul popoarelor înaintate în cultură. Predicarea de pe amvon și cu de-osebire binevestirea adevărurilor vecinice și fericitoare în școală, de pe catedră, au fost mijloacele cele mai puternice cu cari el a lucrat de a conduce națiunea română la limanul dorit.

Operele sale deși sunt numai prelucrări modeste, totuși au produs impresiune puternică și durabilă în publicul român din epoca sa. Aceasta vine de acolo, că el a posedat ingeniositatea de a potrivi ideile sale conform spiritului timpului în care a viețuit. În fine, atît de pe catedră cît și de pe amvon, cu graiul viu și cu condeiu, el a propovăduit mai pe sus de toate sentimentele naționale, cultul limbei românești și a neamului iubire. Atît ca naționalist cît și ca pedagog înțelept, el este de o potrivă vrednic, ca „Istoria pedagogiei române.“ să-i aducă prinusul recunoștinței ferbinți, să-i asigure pe paginile sale nume neperitor, ca unuia din cei mai mari bărbați ai românismului, care cu lumina științei a servit la altarul muselor, deslușind calea pe care avea să pășască și să înainteze poporul român.

O singură idee și o singură simțire a avut Cichindeal: binele și fericirea națiunei sale și cultivarea limbei române. Cu acest ideal să luptăm și noi, viitorii învățători ai românismului, să fim superbi, căci suntem chemați de provedința la cel mai frumos oficiu de sub soare.

În mînilor noastre depune omenimea ce are mai prețios: pe tîii și ficele sale. În mînilor noastre se depun spre desvoltare cele mai scumpe părți ale omului, anume: mintea spre luminare, ear inima spre nobilitare. Devisa noastră să fie „Trăiește și vei trăi în etern.“

Nota-protest a patriarhului ecumenic.

Patriarhul egumenic Ioachim al III-lea din Constantinopol a adresat marelui vizir următoarea notă-protest, care se referă și la Români din Macedonia :

»Din timpuri încă îndelungate mitropoliile greco-ortodoxe și evlavioșii ei supusi ortodoxi de diferite naționalități, fideli înse ortodoxiei și religiei și tradițiilor lor părintești, suferă o singulară și neînchipuită prigonire, pentru simplul motiv numai, că vor să trăiască în acord cu legile monarhiei.

În decursul îndelungat al acestui răstimp, au suferit fel de fel de prigoniri și neajunsuri, omoruri și devastări a comunităților lor, a bisericilor și școalelor lor, dela urmașii exarchiei bulgărești«

După-ce se descrie apoi în culori negre situația critică a creștinilor nebulgari, suferințele lor, citându-se numeroase fapte, se plânge contra puterilor, cari au dat crezământ-comunicărilor false ale guvernului bulgar contra bisericii ortodoxe egumenice și capul ei.

„Dar din nenorocire, — continuă nota — acești vandali (bulgarii) au reușit să convingă Europa, că adevărat Macedonia e locuită în marea majoritate numai de slavi, iar grecii împreună cu românii și turcii, s'au năpustit asupra-le comițind nelegiuirile cele mai de condamnat.

Se găesc oameni, cari dau crezământ acestor iperbole și se susție că într'adevăr Macedonia e slavă și mai ales în părțile nordice.

Macedonia, în ramurile ei geografice, e locuită de numeroși Turci și mult mai numeroși Greci, Albanezi, Români și cluguri ortodoxi nedespărțindu-se de la una din corpurile celor trei dintăiu naționaliști.

Grecii, Bulgarii, Albanezii ortodoxi și Românii constituie un total compact al populațiunii macedonene, legați prin religie, vatră, datinele și aspirațiunile lor.

Tocmai această solidă legatură împreună cele 4 națiuni grecești (?) revoltă pe nevropații slavi, cari prin diferite propagande și sacrificii, se silesc să aducă discordia, dezunirea și lupta internă, între aceste populațiuni ortodoxe, pentru a apare omenirei, că Macedonia e slavă...

Dacă însă Macedonia e, într'adevăr slavă, așa după-cum o trîmbează ei, la ce atuncea atâtea omoruri, la ce goana pățimașă contra școalelor și bisericelor grecești, la ce prigonirea, profesorilor, preoților și cetățenilor de altă origine decât slavă?

Pentru-ce lupta aceasta seculară contra ortodoxilor neslavi? Cum, dacă întreaga Macedonia e slavă, se desfășură lupta aceasta inverșunată?

Nu. Macedonia nu e slavă, pre-cum ei se încearcă prin toate mijloacele s'o dovedească.

Macedonia are populațiuni compacte. Numai Turcii cu Grecii constituie mai bine din trei părți ale populațiunii ei. Nu e slavă. Este și va rămânea greco-turcă-română, după proporția numeroasă a populațiunii, lucru, care ori-ce putere legală trebuie să recunoască, și în dreptul nostru sfânt și legal protestăm contra acelora, cari au lansat nota falsă, prin care atât patriarhatul ortodox cât și mitropoliile de sub el sunt calomniate în fața Europei.

Protestăm contra caracteristicii naționale ce se dă Macedoniei, că ar fi numai slavă și credem, că actele lor de vandalism nu vor găsi aprobare în mințile cu judecată, precum nici preținsa gogoasă că Macedonia e slavă, nu va avea adepti».

Puterea cuvântării

de

Pompei Dorca, preot

(Urmare și fine).

Și oare ce urmează de aici pentru noi, cari încă avem asupra noastră răspândirea cuvântului evanghelic? Oare să nu avem noi același scop ca Iisus, adevărat: vestirea și întemeierea împărăției lui Dumnezeu.

Oare nu ne impune Iisus modul său de predicare, când ne zice: »mergeți de învățați popoarele ca să fiină toate acelea câte v'am poruncit vouă«.

O! de bună seamă fraților! Predica cea după modelul lui Iisus este o armă puternică în mâna preoților, predica amăsurată este mijlocul cel mai eficace de a susține, de a întări, de a învia, de a învi și de a mări biserica lui Iisus.

Predica după modelul lui Iisus este singurul mijloc spre a pute delătura cu desăvîrșire prejudiciile, ideile rătăcite, datinele cele rele, și credințele deșarte, de cari sunt plini credincioșii bisericilor noastre!

Predica este mijlocul prin care se ridică vaza bisericii, și a ceremoniilor ei ponderoase și strălucite. Numai predica poate insufla poporenii nostri îndemnul cel mai puternic de a se îngrijii pentru înființarea și împoporarea școalelor noastre, spre a-și lumina mintea, spre a-și inobiliza inima, și spre a îndupleca voia la realizarea tuturor virtuților cetățenești, spre a crește o generație nouă și plină de simțământ pentru biserică, patrie și națiune.

Predica în fine este mijlocul prin care preotul își atrage și câștigă încrederea credincioșilor; și dacă sunt ei pătrunși de moralitatea creștină și însuflați de virtuțile cetățenești, atunci putem mișca cu dinșii și munții și învinge tot, ce este în contra bisericii și a binelui comun.

Eu cred fraților, că ar fi de prisos să mai adaug: cum să fie cuvântările noastre față cu poporul? Ce să cuvântăm? Și cum să cuvântăm? De oare-ce ne-am lămurit în privința aceasta din cele espuse până acuma despre cuvântările lui Iisus.

Predicele lui au fost morale, practice și scurte, respicând cu puține cuvinte multime de idei; modul propunerii lui a fost blând, umilit, și totodată serios, măreț și spiritual puternic; locul cuvântării lui n'a fost numai biserica și școala, ci ori unde i-se dă numai ocaziune de a învăța; materia cuvântării lui a fost morala creștinească, morala socială, mijloacele pregătirii

spre »venirea împărăției lui Dumnezeu«, credința în Dumnezeu tatăl tuturor, și întriusul ca Mântuitor al neamului omenesc.

Să ne oprim puțin la materie !

Numai aceasta, fraților, nu ne poate lipsi nouă nici când, mai ales dacă vom privi la împuținarea simțului moral, și la lipsa mai totală a virtuților cetățenești între poporenii noștri; dacă vom privi la nepăsarea lor pentru cultură, pentru îmbrățișarea feluritelor ramuri industriale și meseriale, la nepăsarea pentru biserică și cultul ei, încât mulți nici nu se sfiesc de a răpi acuma și odoarele cele mai sfinte ale dumnezeștilor locașuri; dacă vom privi la prejudețele poporului în toate afacerile lui, la unele idei rătacite, la multe credințe deșarte, la datinele cele rele, cari nimicesc averea, și timpesc mintea, — ba încă este de temut fraților, că de nu vom sta cu tot adinsul predicând, în scurt timp micul isvor de susținere al poporului nostru, pământul, bunul cel mai scump, va cădea în mâinile străinilor, și dacă s'ar efectui aceasta, atunci putem fi siguri că ne mai fiind credincioșii noștri legați de pământurile și casele lor proprii, nepăsarea lor morală și către cele sfinte, va fi încă mai mare și mai îngrozitoare, și ei se vor isbi în toate părțile ca niște nemernici plini de desperare și de amăciune, în luptă cu sărăcia și cu cumplitetele ei urmări, impilați și desprețuiți de toți, și priviți numai ca niște vite necuvântătoare. Și unde va fi atunci împărăția lui Dumnezeu ?

Ca să ferim pe poporenii noștri de această stare înjositoare este neapărat, ca noi să arătăm prin fapte aceea ce noi sfătuim credincioșilor noștri prin cuvântările noastre, căci credința, învățătura morală fără fapte corăspunzătoare este, după sfântul apostol Iacob, moartă. Și într'adevăr nimic nu obosia mai tare învățătura cărțurilor și o făcea nemrîitoare, decât însăși faptele lor de oare-ce ei alta învățau și alta făceau. Ei impuneau legi, pe cari însuși nu le observau; ei împovorau pe bieteke văduve și sârmanii orfani, ei căutau la lucruri de nimica, și călcau poruncile, străcurau țințarul și înghițeau cămila, ei cărtiau necurățenia cea din afară și negrijau lăuntru, vistierul cel mai scump, adecă sufletul, asemănându-se astfel mormintelor, cari pe din afară sunt albe și frumoase ear' înlăuntru pline de vermi și putreziciune. Fapta întărește predică, fapta dă predicei putere învingătoare asupra tuturor auzitorilor. Esemplele atrag, esemplele îndeamnă, esemplele conving.

Departa de noi să fie așadar, fraților, petrecerile cele șgomotoase și îmbuibate cu zile întregi; departa de noi să fie întrecerile în mâncări și beuturi, în vestminte strălucite, departa de noi să fie toate acele fapte, care nefiind în armonie

cu cuvântările noastre le răpesc nu numai toată puterea, ci încă le fac stricăcioase.

O, cât de frumos exemplu am da noi fraților, credincioșilor noștri, dacă am predica neîncetat, și dacă faptele noastre ar fi în consonanță cu predicile noastre. Astfel de predică vor fi puternice, adevărate și înrîuritoare, numai astfel de predică vor nimici abuzurile, datinele rele și stricăcioase, și vor restatori fericirea cerească și pământescă, ear' noi vom atrage luarea aminte a poporului asupra noastră. Fără predică de felul acesta ar fi de temut că nu numai bunurile cele scumpe pământesti se vor perde, dar' ce este și mai mult și cultul dumnezeesc întreg cu toate momentele lui cele mai sfinte și ponderoase, se va degrada la niște ceremonii sece, fără mez, și preț moral, care gâdilesc mai mult vederea, decât se încălzească inima; și de ce? Pentru-că lipsae, învățătura cea potrivită din partea preoților, sau dacă nu lipsea aceasta de tot, apoi lipseau esemplele bune.

Esemplu să ne fie nouă Iisus Cristos, care a strălucit prin cuvântările sale, întărindu-le cu fapta așa, încât și sângele 'și-l'a vărsat pe cruce pentru adevărul ce-l propusese oamenilor, lăsându-ne prin aceasta un model vrednic de urmărire, cum avem și noi să lucrăm pentru binele cel temporal și cel etern al omenimei.

Ca să ajungem însă scopul ce-l urmărim prin predică, să formăm și noi o Reuniune preoțescă, unde convenind în dragoste frățescă să ne consultăm, cum să preintimpinăm pedecile care vatămă zidirea morală și cum să predicăm ca să fim folositori poporului nostru în al cărui serviciu ne-am pus și cum să împoporăm școalele.

Calendarul diecesan pe anul 1904 dela Cristos,

In editura tipografiei diecesane gr.-ort. române a Aradului e deja gata tipărit și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecesane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării cu prețul de 50 fileri. La comanda peste 10 exemplare 20% rabat, espedate franco. Se estinde pe 12 coale tipar garmond și cuprinde, afară de partea calendaristică, șematismul mitropoliei rom. gr.-ort. în general și al diecesei Aradului în special; cronologia pe anul 1903; sərbători și alte zile schimbăcioase; posturile etc. Genealogia caselor domnitoare; tērgurile din Ungaria și Ardeal; instrucțiuni postale și telegrafice etc., ear în partea literară: Biografia P. S. Saleldui episcop Ioan I. Papp, cu fotografia; fotografia

directorului seminariului Roman R. Ciorogariu; Coroana Ungariei; Grijă mamei; Livei mele; Rugăciunea ajută; Ași vrea; Păruul Frătesei; Dușmancele; Meseriașul român; Rugămintea din urmă; La marginea pădurei; Numai una; Din vieață; Pe lângă boi; O poveste aderărată; Codrurile măria-ta; Luxul (fala); Revedere; Ceva despre cambiu; Rugăciune; Multe și de toate; Înțelepciuni; Anecdote și glume; Ce avem să facem în fie-care lună? în fine: anunțuri de tot felul — drept-ce cu multă căldură îl recomandăm tuturor oamenilor cu carte căci în calendarul acesta pe lângă preț de — 50 fil. află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

CRONICA.

* **Anunț literar.** Comitetul „Societății pentru fond de teatru român”, decerne un premiu de 500 coroane pentru cea mai bună piesă dramatică română, originală, din cele ce se vor prezenta până la 1/14 Iunie 1904, în următoarele condițiuni:

1. Piesa va trebui să trateze un obiect din viața poporului român ori a clasei noastre culte, cu un cuvânt, motivul piesei trebuie să fie românesc.

2. În privința estensiunii piesei, precum și a genului ei (comedie, dramă, tragedie, farsă etc.) nu se pune autorului nici o restricțiune.

3. Piesa premiată se va da în tipar de către Societatea pentru fond de teatru român, ear' autorul va primi 50 de exemplare din piesa tipărită.

4. Manuscrisurile sunt de a se trimite în termenul sus amintit, la adresa secretarului societății dl Dr. Iosif Blaga, profesor gimnazial, în Brașov (Brassó).

5. Manuscrisul să fie scris clar și legibil, tot numai pe o față de hârtie.

6. Concurenții vor alătura la manuscris un plic sigilat, având pe avers titlul piesei, ear' înlăuntru un bilet cu numele complet și adresa exactă a concurențului.

Brașov, 15/28 Septembrie 1903.

Comitetul „Societății pentru fond de teatru român”.

Virgil Onțiu,
v.-presid.

Dr. Iosif Blaga,
secretar.

* **Anunț!** Rog respectuos pe toți acei P. T. domni, cari au a espeda bani pe seama „Societății pentru fond de teatru român”, a se adresa direct la cassarul societății, dl Nicolae Petra-Petrescu, care locuiește acuma în Föfeld, pe Ujegyház (Szeben m.)

Tot cu aceasta ocaziune mai rog și pe P. T. d-ni cari arangiază reprezentațiuni teatrale de diletanți, să binevoiască a-mi trimite și mie o invitare tipărită, ori dacă nu se tipărește invitări, a-mi comunica printr'o carte postală, când s'a dat reprezentațiunea, titlul și autorul piesei jucate și numele arangiatorilor. — pentru a avea date esacte despre mișcarea teatrală dela noi. Brașov, 3/X n. 1903. Cu deosebită stimă: Dr.

Iosif Blaga. secret. al soc. pentru fond de teatru rom.

„**Lucașfărușul**”, valoroasa revistă literară a tinerimei române din Budapesta, Nr. 19, dela 1 Oct., are următorul cuprins: Reintors (poesie) de N. Otavă; Pro domo; Emeric Madách: „Tragedia omului” trad. în versuri, de O. Goga (urmare); Ting-tang, (versuri) de V. E. Moldovan; Pagini din trecut: dela Aron Pumnul și Inocențiu Clain; Mărioara (schiță) de Horia P. Petrescu; Folclor, de A. Bogdan; Cronică, Bibliografie.

* **Bibliografie.** A upărut: „Limba maghiară”, manual pentru școalele populare, pe basa planului de învățământ, de T. Petrișoru. Editura librăriei Ciurcu Brașov. Prețul, cartonat 40 bani.

Poșta redacțiunii.

Asesor Saturău. Nu se va ținea.

Păr. Leucuta. Chișlața. Omilii publicăm numai înaintea sărbătorilor pentru cari sunt destinate.

P. C. Dumbrăvița. Trimite manuscrisul în întregime, — numai atunci putem vedea dacă e bun de publicat.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroh din Rădmănești, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) Sesiune parochială de 32 jugere, parte arător, parte fânea; 2) Grădină parochială de 1200⁰ și fântână; 3) Stola obicinuită; 4) Bir preoțesc, sau 80 fileri de număr; 5) Congruă pentru preoți cu ecalificațiune sub 8 clase 538 cor. 42 fil.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursurile lor comitetului parochial respectiv pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Bélinecz Temes-megy), în termenul indicat, instruate amăsurat legilor în vigoare, poftiți fiind a se prezenta, tot în acest termen, în sfânta biserică din Rădmănești, spre a-și arăta desteritatea în oficiu d-zeesc, respective în cântări și rituale și în oratoria bisericească.

Comitetul parochial.

Belinț, în 23 Septemvire v. 1903.

În înțelegere cu mine. GERASIM SĒRBU protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru întregirea definitivă a vacantelor posturi de parohii gr.-or. rom. din parochiile de clasa a III-a din Bunea-română, T.-Hodoș și Ohaba-lungă, tractul Belințului se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate I, cu postul din Bunea-română sunt: 1) Sesiune parochială de 30 jugere; 2) Grădină intravilană de un juger; 3) ștola obicinuită; 4) Intregire dela stat pentru cei cu ecalificație sub VIII cl. gimn., 653 cor. 6 fil.

II, cu postul din T.-Hodoș: 1) O sesiune parochială de 30 jugere, dintre cari un juger intravilan; 2) Locuință liberă cu 2 chilii și un supraedificat; 3) Bir preoțesc câte o măsură (30 litre) de bucată, parte grâu, parte cucuruz, dela 87 familii; 4) Ștola obicinuită și 5) Intregirea dela stat pentru cei cu ecalificație sub VIII clase 455 cor. 12 fil.

III, cu postul din Ohaba-lungă: 1) Sesiune parochială comasată, parte fânea, parte arător; 2) Bir preoțesc: 10 metri cucuruz zmăcurat; 3) Ștola usuată; 4) Folosirea platului parochial în mărime de 1/2 juger și

5) Intregire dela stat 680 cor. 61 fil., pentru cei cu evaluează sub VIII clase.

Reflectanții la aceste posturi, au să-și aștearnă petițiile, instruite conform Regulamentelor în vigoare comitetelor parohiale concernente, pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom., din Belinț (Bélincz, Temes-megyé), având a se presenta în termenul concursual într-o Duminecă sau într-o sârbătoare, în sf-ta biserică din parochia la care concurează, spre a-și arăta destoinicia în cântare și în tipic, eventual în oratorie.

Comitetul parochial.

Belinț, în 19 Septembrie v., 1903.

În înțelegere cu mine: GERASIM SĚRBU protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător din comună Somoșeș tractul Ienopolei devenit vacant prin înalta rezoluțiune a Ven. Consistor gr. or. rom. din Arad, Nr 4783/1903 se escrie concurs cu termen de alegere pe 12 Octomvrie st. v. a. c. cu următoarele emolumente:

1) Bani gata 600 cor.; 2) 5 stângeni lemne din care are să se încălzească și sala de învățământ; 3) Locuință cu jumătate grădina; 4) Conferența 20 cor, 10 cor. scripturistică; 5) pentru cantorat 4 holde pământ arător cu drept de pășunat după acestea 4 holde; 6) Dela înmormântări unde va fi poftit 80 fil.

Recursele ajustate conform Regulamentului și provăzute cu declarațiune că pe basa serviciului prestat eventual în alte parohii, decând își formează dreptul la cvinvenal și atestat de conduită adresate comitetului parochial, să se trimită Prea On. Domn Constantin Gurban ppresbiter în Ienopolea (Borosjenő) și până la alegere a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare la s. biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Cei cu pregătiri pentru instruirea corului vocal vor fi preferiți.

Somoșeș la 31 August 1903.

Comitetul parochial.

Cu știrea mea: CONSTANTIN GURBAN, protopresb.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza conclusului Ven. Consistor gr.-or. rom. din Arad, de dto 28 Aug. (10 Sept.) 1903. Nr. 5208/1903, prin aceasta se publică licitațiune minuendă ținândă în Sarafola (Sárafalva) la 5 Octomvrie v. a. c. la orele 2 p. m. în „școala mare“ rom. gr.-or. din loc, pentru edificarea a două școli rom. gr.-or. în comuna numită, pe lângă prețul de esclamar 11.257 cor. 28 fil.

Licitanții au să depună ca vadiu 10% adevă 1126 cor. în numerar sau și în hârtii de valoare — din prețul de strigare.

Planurile și preliminarele de spese precum și condițiile de edificare se pot vedea la oficiul parochial gr.-or. rom. din loc.

Comuna noastră bis. își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător reflectant în care va avea mai multă încredere.

Sarafola, la 16/29 Septembrie 1903.

Pentru comuna bis. rom. gr.-or. din loc.

Ioan Stana

preot conduc. of. paroch.

—□—

2—3

Onorat Cler român!

Am onoare a aduce la cunoștința Multonoratului Cler român, că la recercarea mai multor preoți, cari doresc din inimă *spriginirea meseriașilor români*, mi-am provăzut, subscrisul, depozitul meu cu tot felul de

👉 Pălării preotești 👈

pe cari, la comandă, le trimit ori-și-unde pe lângă prețurile cele mai convenabile. În deosebi recomand **modelul nou de pălării de mătășă** (păroase) făcut de mine după binevoitoarele îndigătări date mie de domnul Dr. Miron E. Cristea, care model prinde bine ori-ce față. Cu permisiunea domniei sale l'am și numit:.

== „Model Dr. Cristea“ ==

Este frumos, elegant și de sigur va satisface gustului fie-cărui preot. **Prețul 9 cor.**

Mai am **pălării preotești linse**. Calitate fină 7 cor. Porto și cutia 1 cor. 20 fil. Comandând cineva 3 bucăți de odată le trimit franco și fără a socoti cutia.

În speranță, că On. Cler român va da spriginul cuvenit unicului pălărier român, semnez

cu distinsă stimă 3—3

A. Meșotă, pălărier

Brașov (Brassó) strada orfanilor nr. 3.

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-ni preoți și învățători precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfințele noastre bisericii creștinești etc. d. e.:

👉 **Iconostase (Temple) Strâni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.**, 👈

În ori-ce stil s'ar rezere, cu cele mai moderate prețuri. Construiesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra impregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumșeteze:

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parohiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIOC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

👉 Promovat cu distincție de școala de sculptură 👈